

TE INGOA NEI AOTEAROA.

Ki te Toa: Tena koe, te aorere ki runga ki nga iwi o te Motu. Tenei etahi kupu ruarua nei hei mau atu ki nga rohe katoa e haerea ai e koe, a kia rongu mai hoki oku hoa pai.

Ko te ingoa nei Aotearoa kua oti te whakawiri ke e oku hoa e. Wi Repa raua ko Tuhitaare Hemi. E hoa ma tena korua. Ki te peneti tonu ta korua tikanga, ka tautohe tonu tatou mo tenei take. Pai ke ta korua whakaae mai no te Waka ke tena ingoa. No te taenga mai o nga waka ki konei ka tohia e nga kaumatua taua ingoa mo tenei Motu. I tohia mai ano i Hawaiki te ingoa nei. Ina te kupu a Toto kia Kura-marotini "Me waiho te ingoa o to waka ko Aotearoa" Ko te timatanga o te whakahua o te ingoa nei he whakatauki no mua ke atu, tae mai kia ratou. Mo Taane tenei whakatauki. I te makariri ka tomo kia te Waonui-a-Taane. Ka mate te manu, ka taona, ka maoa. Ko te wa tenei e motuhia ai te manu. Ka titiro iho te kaumatua ko te ngakau he pai. Koia tenei whakatauki, o Taane tuturi o Taanepepeke—kia huaina koe he ngakau-aotea." Na Toto i hua ki te waka ka tutuki atu ki te aotearoa. Na Toto ano i whakahua ki runga ki te tangata. I whakariri e ia ki runga kia Kimokeihi raua ko tona wahine ko Ruanui-a-Poukiwa.

Ko tenei kupu ko te ngakau aotea, ko te ngakau pai o te tangata. Ko tenei whakatauki i heke iho i nga tupuna ki o matou matua kua ngaro ake nei, tae mai kia matou.

Kaore kau a Maui ingoa mo taana ika, ara mo te whenua nei. No muri nei no nga whare-kura ka hangaia e nga kaumatua nga ingoa o te ika a Maui—Te Uruotonganui, Te Ikaroa-a-Maui, Papatua-o-Nuku. Kaore he ingoa ke atu. Koia na i rite ai ta ratou whakahua i aua ingoa. Ko nga korero katoa i pokepokea ki whare-kura whakapapa, karakia, makutu, teti, te whai, te tokoraurape, nga mea katoa. Mei korero wehewehe hoki kore rawa he riteritenga o te whakahua i a ratou korero. No reira e taku hoa e Wi Repa he korero ke tau i enei rangi ka hori nei. I ki hoki koe na te wahine a Kape i tohi taua ingoa, no te kitenga atu i te ao e tahere mai ana i runga o Rimutaka. Na inaianei he korero ke, he karakia ke i kitea e koe i te puka-puka a Hori Kerei. Katahi ahau ka mohio kua tino ngaro i a koe, i a koutou, nga korero a o tatou tipuna. Ina hoki ka hopu koe he tipuna pakeha maana e whakaatu mai nga korero kia koe. Ko nga kaumatua naana i hoatu nga korero ki nga pukapuka a Hori Kerei kaore i tino mohio ki nga korero a nga tipuna.

Ko ta Tuhitaare Heemi e mea nei i roto o te wai ko te Uruotonganui te ingoa o te ika a Maui, no te ekenga ki te aoturea ko aotearoa.